

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de stoomketel 'Mahy' op de voormalige fabriekssite Textiles d'Eecloo in Eeklo

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juli 2024 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 2, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2024 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 5, §1, eerste lid, 3°.

Vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1 tot en met 6.1.8;
- het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1.

De volgende vormvereisten zijn vervuld:

- De erfgoedwaarden zijn onderzocht.
- De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een beschermingsdossier.
- Het advies over de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan:
 - Het college van burgemeester en schepenen van Eeklo op 15 mei 2024,
 - De departementen of agentschappen van de Vlaamse Overheid bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken en landbouw en visserij op 15 mei 2024,
 - De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 15 mei 2024.
- De behandeling van de adviezen is opgenomen als bijlage bij dit besluit.
- De zakelijkrechthouders zijn op de hoogte gebracht van het ontwerp van de voorlopige bescherming op 15 mei 2024.
- De zakelijkrechthouders gaven geen opmerkingen.

Motivering

Het monument stoommachine 'Mahy' op de voormalige fabriekssite Textiles d'Eecloo in Eeklo is van algemeen belang wegens de industrieel-archeologische erfgoedwaarde:

De industrieel-archeologische waarde wordt toegekend aan een onroerend goed dat getuigt van ambachtelijke, proto-industriële of industriële activiteiten uit het verleden. De stoomketel 'Mahy' op de fabriekssite Textiles d'Eecloo getuigt van de belangrijke proto-

industriële en industriële bedrijvigheid van de Ateliers Mahy Frères, die zich in de loop van de 19de en 20ste eeuw ontwikkelden tot één van de belangrijkste stoomketelbouwers in Vlaanderen. Aan de grondslag van dit constructiehuis lag Ghislain Mahy die zich in 1869 als werktuigkundige-ketelmaker in de Sloepstraat in Wondelgem (Gent) vestigde. Zoals het ketelfront aangeeft, werd de stoomketel door de "Ateliers Mahy Frères Wondelgem" gebouwd in het jaar 1910.

De stoomketel is representatief voor de vele stoomketels van het type Lancashire die door Belgische ketelbouwers in het algemeen en door de Ateliers Mahy in het bijzonder werden gefabriceerd. Kenmerkend voor deze hogedrukketels zijn de twee naast elkaar liggende interne vuurhaarden met vuurgangen die bestaan uit gegolfde rookkanalen en beschikken over een rooster. Ze vormen een belangrijke fase in het verbeteringstraject dat de stoomketel vanaf de late 18de eeuw doorliep. Omwille van hun groter verhittingsoppervlak door de twee parallelle kanalen verdrongen ze vanaf het midden van de 19de eeuw de toen zeer populaire Cornwall-stoomketels.

DE VLAAMSE MINISTER VAN BEGROTING EN FINANCIËN, VLAAMSE RAND,
ONROEREND ERFGOED EN DIERENWELZIJN BESLUIT:

Artikel 1. De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als monument: Stoommachine 'Mahy' op de voormalige fabriekssite Textiles d'Eecloo, Zuidmoerstraat 61 in Eeklo, bij het kadaster bekend als: Eeklo, eerste afdeling, sectie D, perceelnummer 1038D (deel).

Het plan met de aflijning en de plaats van aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het monument is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Art. 2. Het monument heeft industrieel-archeologische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De Mahy-stoomketel, in 1952 geïnstalleerd in een nieuwgebouwd ketelhuis op de fabriekssite Textiles d'Eecloo, is een vaste horizontale vuurgangketel van ongeveer 11 meter die rust op een gecementeerde gemetselde basis en aan weerszijden wordt gevat door een bemetseling in rode baksteen. Over de ijzeren ketel ligt een cementen kleed dat op een verticale nis na ook het ketelfront afdekt. In deze nis is de ketel uitgerust met twee waterpeilglazen die van snelsluiters zijn voorzien. Boven beide peilglazen rest een spoor van de verdwenen manometer. Centraal onder de ketel bevindt zich een ovale mangat dat toegang verleent tot het met water gevulde ketelgedeelte om ketelsteen- en kalksteenaanslag aan de binnenzijde van de ketel te verwijderen.

De stoomketel is een zogenaamde Lancashire-ketel, waarvan het basismodel in 1844 door William Fairbairn en John Hetherington uit Manchester werd gebrevetteerd en die geleidelijk de toen zeer populaire Cornwall-ketel verdrong. Kenmerkend voor de Lancashire-ketel zijn de twee naast elkaar liggende interne vuurhaarden. De vuurgangen bestaan uit gegolfde rookkanalen en beschikken beide over een rooster. Het grote voordeel van de twee parallelle kanalen was een groter verhittingsoppervlak.

Het ketelfront vermeldt als constructeur "Ateliers Mahy Frères Wondelgem" en als bouwjaar 1910. De Ateliers Mahy Frères in de Sloepstraat in Wondelgem gaan terug op Ghislain Mahy die zich in 1869 als werktuigkundige-ketelmaker in Gent (Wondelgem) vestigde. In 1889 werden de activiteiten ondergebracht in de vennootschap Mahy Frères, die later werd omgevormd tot de Société Anonyme des Ateliers Mahy Frères (AMF). In de loop der jaren specialiseerde het bedrijf Mahy Frères zich in de bouw van hogedruk stoomgeneratoren, die in de belangrijkste Belgische industrieën werden geplaatst. Tussen 1869 en 1983 vervaardigde Mahy niet minder dan 2.444 stoomketels met rookbuizen of waterpijpketels, op mazout of op steenkool, voor klanten in onder meer Frankrijk, Nederland, Spanje, Duitsland, Italië, Griekenland, Zaïre, Colombia en Venezuela.

Art. 3. De beheersdoelstellingen voor het monument zijn:

- 1° het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Het is dan ook wenselijk dat elke aanpassing of nieuwe functie de beschermde erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen respecteert en ondersteunt. Bewaren gaat steeds voor vernieuwen. Dit veronderstelt bijgevolg in de eerste plaats vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen;
- 2° het behoud van de horizontale ligging, eigen aan een Lancashire-stoomketel;
- 3° het behoud van de isolerende inkapseling van de stoomketel, steunend op een sokkel en aan weerszijden ingemetseld;
- 4° het behoud van de stoomketel in een aangepast en wind- en waterdicht gebouwde volume op de site van de voormalige fabriek.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker houden het monument in stand en onderhouden het door:

- 1° het monument als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het monument regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Een toelating is vereist voor de volgende handelingen aan of in het monument:

- 1° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 2° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 3° het uitvoeren van de volgende handelingen aan de stoomketel:
 - a) het wijzigen, vervangen of herstellen van het beschermde goed of onderdeel ervan met niet-originele materialen en constructietechnieken;
 - b) het volledig of gedeeltelijk uiteen nemen, verplaatsen of wijzigen van de technische kenmerken;
 - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van voor een Lancashire-ketel specifieke erfgoedkenmerken;
 - d) het wijzigen van het volume van de stoomketel;
 - e) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - f) het beschilderen of bepleisteren van ongeschilderd of onbepleisterde elementen en het schilderen of bepleisteren in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort of pleister dan de aanwezige;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan de sokkel, het flankerend metselwerk en de isolerende cementlaag:
 - a) het verwijderen van voegen en heropvoegen;
 - b) het verwijderen, vervangen of aanpassen van de isolerende cementlaag;
 - c) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - d) het beschilderen of bepleisteren van ongeschilderd of onbepleisterde elementen en het schilderen of bepleisteren in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort of pleister dan de aanwezige;
- 5° het verplaatsen van het onroerend goed;
- 6° het aanbrengen, vervangen of wijzigen van naamplaatjes, opschriften of publiciteitsinrichtingen.

Er is geen toelating vereist voor:

- 1° regulier onderhoud;
- 2° passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood.

Brussel, 25/03/25

De Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand,
Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn,

Getekend door: Ben Weyts (Signature)
Getekend op: 2025-03-25 14:42:30 +01:00
Reden: ik keur dit document goed

Weyts Ben Vlaamse
overheid

Ben WEYTS